

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

36. TÝDEN (4.9.2023)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka Poradenství. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

S návratem teplého počasí se vrátili dřepčící rodu *Phyllotreta*, ke kterým se občas přidává dřepčík olejkový. Létají dospělci poslední generace záředníčka polního, početnost bývá nižší než u předchozích generací, ale při nižší intenzitě ochrany mohou lokálně škodit, stejně jako bělásek. Molice zůstává na podobné úrovni, početnější je v dříve napadených porostech. Slunečné počasí zbrzdilo přesun plzáků do porostů z okolní vegetace, riziko škod je nižší. Koncem léta se začínají k povrchu přesunovat drátovci. Vlhká půda podporuje výskyt pochmurnatky.

Brukvovitá zelenina - obnovila se migrace dřepčίκů, kteří mohou poškodit i zeleninu krátce před sklizní. Početnost závisí na zdrojích v okolí a přítomnosti mladých řepek a hořčic. Vracejí se dospělci dřepčíka olejkového, kteří se mohou prožrat i do velkých hlávek zelí. Místy je vyšší početnost záředníčků, na podzim se snižuje intenzita ochrany proti dalším škůdcům, tak mohou housenky škodit i při nižším výskytu dospělců, stejně jako bělásci. Početnost molic je podobná minulému týdnu, závisí na napadení porostů v předchozím období. Jednotlivě se vyskytují dospělci třásněnek, občas i vrtalek. Někde přežívají malé kolonie mšice zelné, ale ve většině porostů dospělci ani nymfy nejsou.

Ostatní zelenina - sklizeň ukončila ochranu proti třásněnkám na cibuli, kterým se opět v teplém a suchém roce dařilo, vzcházející cibule s jedním tenkým listem pro ni není zatím atraktivní, stěhuje se do okolí nebo na nesklizené starší porosty cibulovin. Pokračuje nálet osenice polní, početnost je průměrná až podprůměrná, riziko škod je obecně nízké, ale s ohledem na rozvleklost náletu se může lokálně přemnožit. S koncem léta se začínají přesouvat k povrchu drátovci, kteří mohou poškodit brambory a další podzemní části rostlin. Vlhká půda vyhovuje pochmurnatce, monitorovat výskyt dospělců na žlutých lepových deskách.

Riziková: molice, dřepčící, drátovci, záředníček, housenky, třásněnky, mandelinky

Molice vlašovičnicková

- na většině sledovaných lokalit se daří držet pod prahem škodlivosti, počasí je příznivé, při zanedbání ochrany ještě může škodit. Hlavním zdrojem jsou molice ze zelenin, napadené porosty zaorat co nejdříve po sklizni.

Monitoring - dospělci a vajíčka na spodní straně listů, při masovém přeletu jsou dospělci všude v krajině. Nezaměňovat s molicí skleníkovou (je menší a bez tmavých skvrn na křídlech), škodí ve sklenících, ale na polích se téměř nevyskytuje.

Ochrana - v závislosti na početnosti dospělců. U molice je důležité ošetřit co největší plochu spodní části listů, nekvalitní ošetření (např. nevhodné trysky s velkými kapkami) rozhoduje o odlišnostech v napadení sousedících porostů různých pěstitelů.

Dřepčící rodu *Phyllotreta*

- po oteplení jsou někde velmi hojní (desítky brouků/rostlinu), jinde sporadicky, v závislosti na ochraně a přítomnosti lapacích rostlin v krajině v podobě vzešlých výdrolů řepky nebo hořčice v meziplodinách.

Monitoring - dospělci zpravidla na vrchní straně listů, za nepříznivého počasí se mohou ukrývat u kořenového krčku. Přítomnost prozradí požerky na litech.

Ochrana - v závislosti na počtu dospělců. Za vysokých teplot je nižší účinnost přípravků, mechanickou bariérou je zakrytí sítěmi. Ponechání výdrolu řepky a výsev hořčice (meziplodiny) na pozemcích, kde se nepěstuje brukvovitá zelenina, odvádí část dospělců od porostů zelenin.

Drátovci

- stěhují se postupně k povrchu, začíná podzimní perioda škodlivého výskytu.

Monitoring - půdní výkopky nebo vyrýpnout rostlinu i se zeminou.

Ochrana - citlivé plodiny (brambory, kořenová zelenina...) z pozemků s drátovci sklídit přednostně co nejdříve, čím déle zůstanou na pozemku, tím vyšší bude procento škod.

Zápředníček polní

- začíná létat nová generace, při nižší intenzitě ochrany proti jiným škůdcům může dojít k překročení prahu škodlivosti i při nižším počtu dospělců než začátkem léta.

Monitoring - zelené housenky na spodní straně listů, mají tvar brousku (nejširší uprostřed). Při silném výskytu poletují dospělci v porostu. V letošním roce přetrvává z neznámých důvodů podprůměrná účinnost feromonových lapáků (početnost neodpovídá pozorovaným dospělcům v porostech ani poškození rostlin).

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Bělásek řepový

- tento druh je jedním z mála denních motýlů, kteří jsou letos v přírodě k vidění. Škodlivost na podzim vzrůstá z důvodu nižší intenzity ochrany proti jiným škůdcům, která citlivé housenky bělásky reguluje. Škodí především v hlávkách zelí a kapusty, kdy 1 housenka poškodí 1 hlávkou.

Monitoring - zelenožlutá vajíčka jednotlivě na spodní straně listů, housenky jsou zelené se žlutými tečkami na boku, tělo je pokryté drobnými, hustými chloupky. Místo žíru se pozná podle trusu na listech a v paždích listů.

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Osenice polní

- odchyty ve feromonových lapácích jsou průměrné až podprůměrné, riziko škodlivosti je nízké, ale přesto může dojít k lokálnímu poškození na části pozemku. Kde pravidelně škodí, je třeba monitorovat výskyt housenek.

Monitoring - odchyt dospělců do feromonových lapáků. Housenky ukryté na spodní části rostlin nebo v půdě.

Ochrana - proti mladým housenkám krátce po vylíhnutí, starší housenky ukryté v půdě, kam se účinná látka nedostane.

Housenky můr

- může škodit více druhů, na sledovaných lokalitách se vyskytují vzácně.

Monitoring - vajíčka na spodní straně listů i dalších částech rostlin, jednotlivě či v početných snůškách. Housenky nejčastěji na listech. Početnost dospělců vybraných druhů lze zjistit ze sítě světelných lapáků ÚKZÚZ.

Ochrana - ošetřuje se proti mladým housenkám krátce po vylíhnutí.

Mšice zelná

- výskyt je nízký, na většině ploch pod prahem pozorovatelnosti.

Monitoring - okřídlení i bezkřídlí jedinci na spodní straně listů nebo ukryté v hlávkách.

Ochrana - většinou regulovány ochranou proti dalším škůdcům, částečně i užitečnými organismy. Mšice ukryté v hlávkách kontaktní přípravky nezasáhnou.

Třásněnky

- ještě mohou škodit na starších porostech cibule či pórků. Vzešlá cibule s jedním listem pro ně není atraktivní, do ní se nastěhují až později. Na brukvovitou zeleninu přilétají noví jedinci, kteří mohou pronikat do hlávek zelí, kde se v místě sání tvoří nádorky.

Monitoring - tmaví i světlí dospělci a nymfy jsou ukryti mezi nahloučenými listy nebo volně na listech. V místě sání tmavé kupičky trusu. Nymfy mohou být zaměněny za světlé částečky půdy/písku.

Ochrana - na cibuli při začínajícím poškození listů sáním, u zelí zabránit vniknutí do hlávek, kde jsou před účinky přípravků chráněny. Ochrana cílena na další druhy škůdců brukvovité zeleniny většinou reguluje i třásněnku.

Mandelinka bramborová

- sledování ukončeno, škodit může po celé letní období.

Užitečné organismy

- s úbytkem škůdců je v porostech minimum užitečných organismů. Na lokalitách se mšicemi jsou občas larvy a kukly pestřenek, mšicomaři a jejich hyperparazitoidi. V porostech se záplodníčkem se objevují lumci rodu *Diadegma*.

Vrchní listy hlávky poškozené dřepčíky. Objevují se i dospělci dřepčíka olejkového, kteří se dokáží prokousat skrz několik listů.

Poškození hlávky housenkou můry či běláška

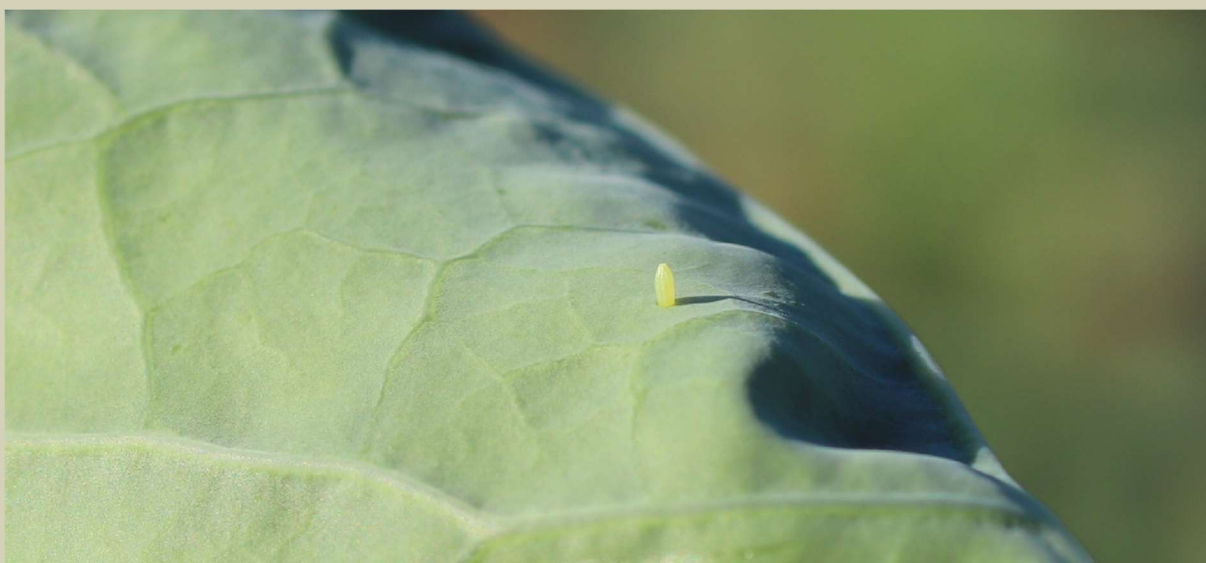
Tmavé pupárium pestřenky a housenka záředníčka, která je zodpovědná za vykousané otvory v listu

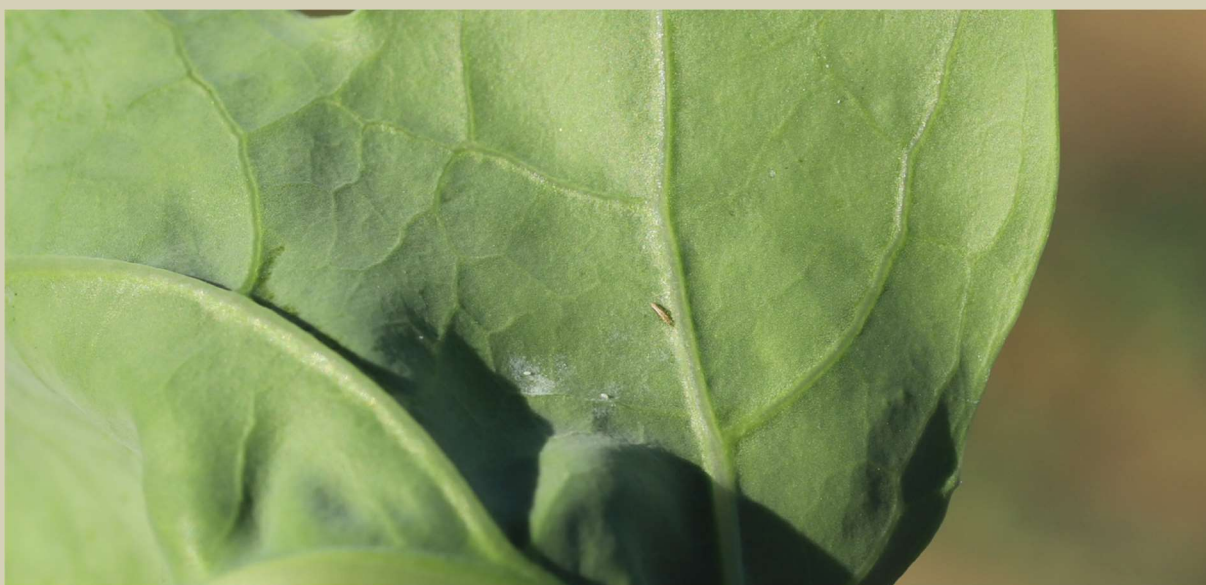
Kde přežívají mšice, jsou i larvy pestřenek

Vzácně se na celeru objevují miny vrtalek

Vajíčko bělásky řepového kladou samice na spodní stranu listu - jedna housenka může poškodit 1 hlávk

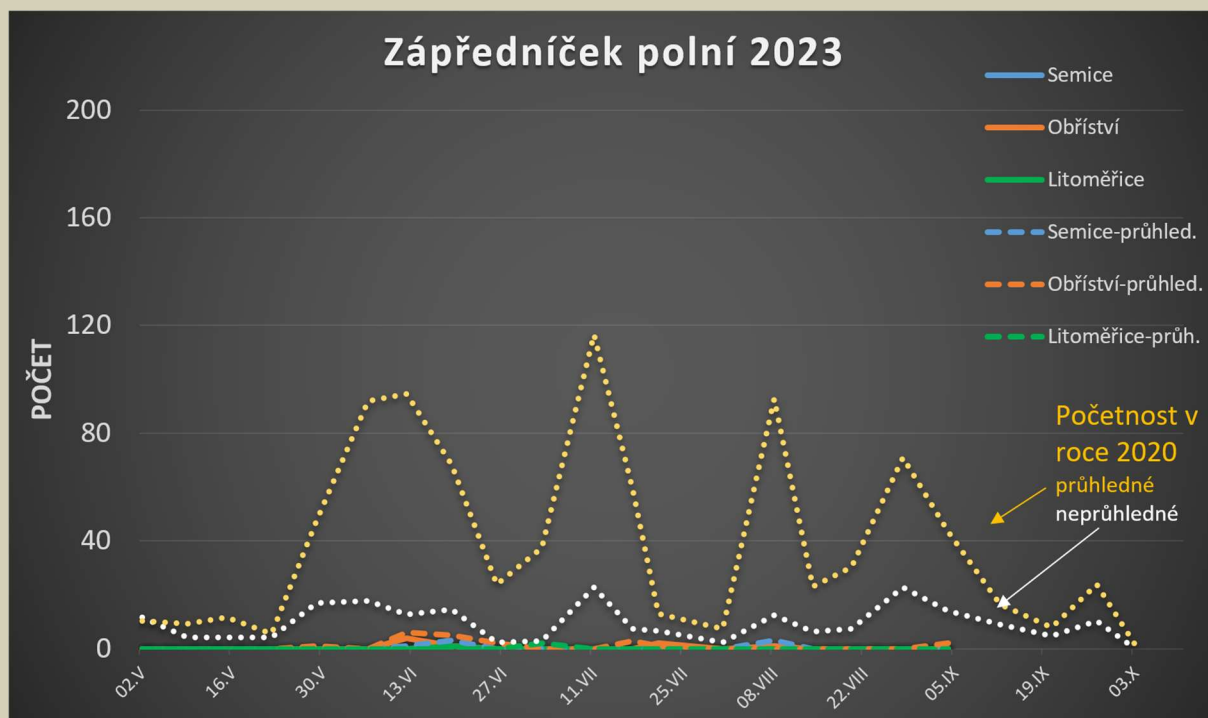
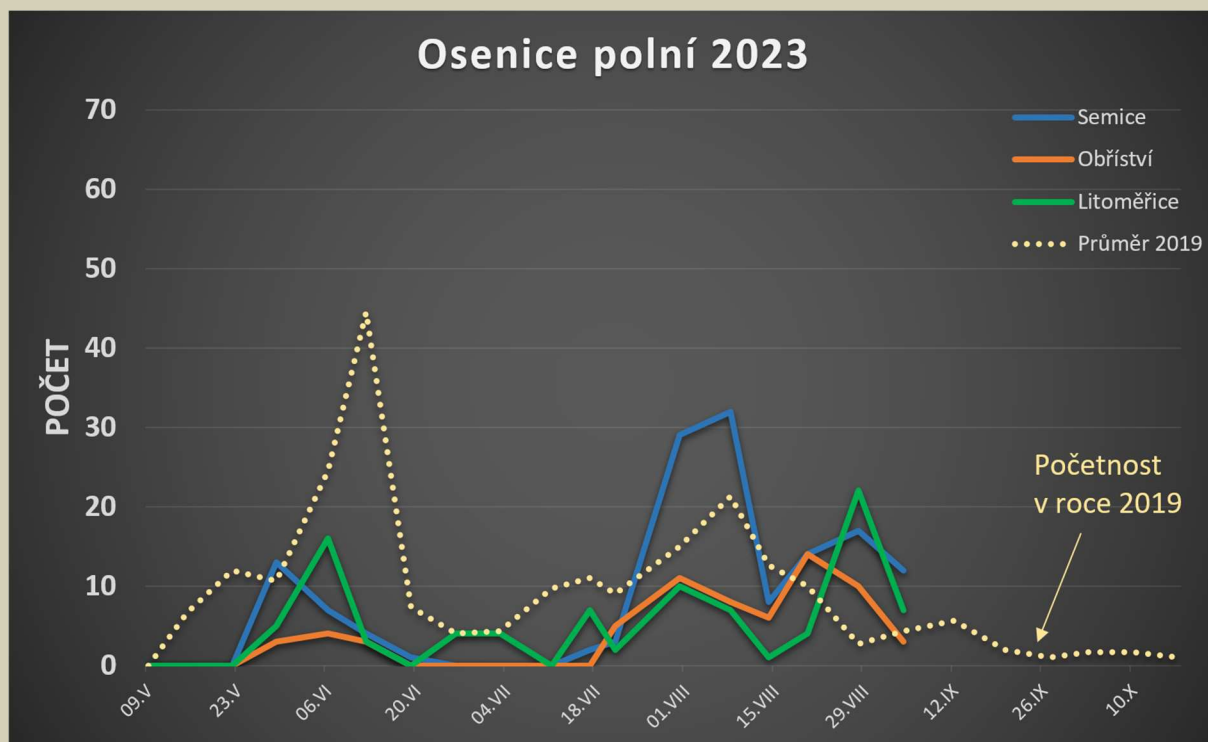
Dospělec třásněnky a vajíčka molice na mladé kedlubně

Odchyt **osenice polní** a **zápředníčka** do feromonových lapáků v roce 2023

- tečkovaně - průměrný odchyt v předchozích letech (průměr ze všech 3 lokalit)
- zápředníček - čárkovaná čára (průhledný lapák), plná čára (neprůhledný lapák) - rozdíly v odchycích na stejné lokalitě

Osenice - létá 2. generace, početnost nízká, již se mohou vyskytnout housenky

Zápředníček - začíná let poslední generace dospělců, lokálně může škodit, v letošním roce do lapáků z neznámého důvodu téměř nelétají (odchyty neodpovídají výskytu)

Odchyt můry kapustové do feromonových lapáků v roce 2023

- tečkovaně - průměrný odchyt v roce 2021 (průměr ze všech 3 lokalit)
- létá 2. generace, početnost zatím podprůměrná, ale housenky mohou škodit až do října

